

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Miksi ja kenelle? Taloustieteen näkökulmia koulutukseen

Avoimen korkeakouluopetuksen päivät 12.11.2025

Susanne Syrén & Lauri Rajala

Sisältö

- Miksi ja kenelle? Koulutus investointina
- Inhimillistä pääomaa vai signalointia?
- Avoin korkeakoulutus – inhimillistä pääomaa vai signalointia?
 - Tutkinnon myöntämisoikeus avoimeen korkeakoulutukseen
- Yhteenveto, kysymyksiä ja keskustelua

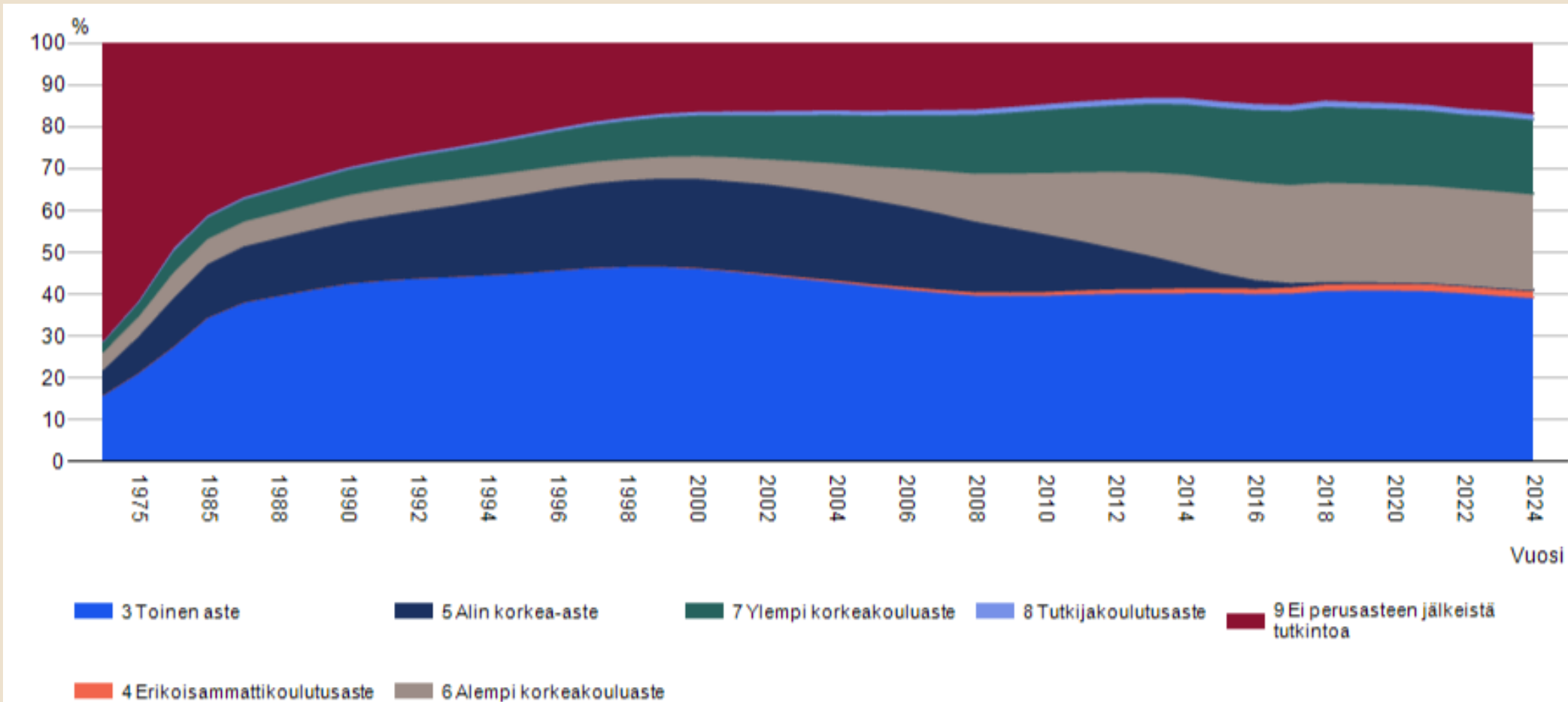

**Aktiivinen ja
hyvinvoiva
korkeakoulu**

Miksi ja kenelle? Koulutus investointina

Väestön koulutusrakenne: 35-39-vuotiaiden koulutusaste 1975-2024 (SVT, 16.9.2025)

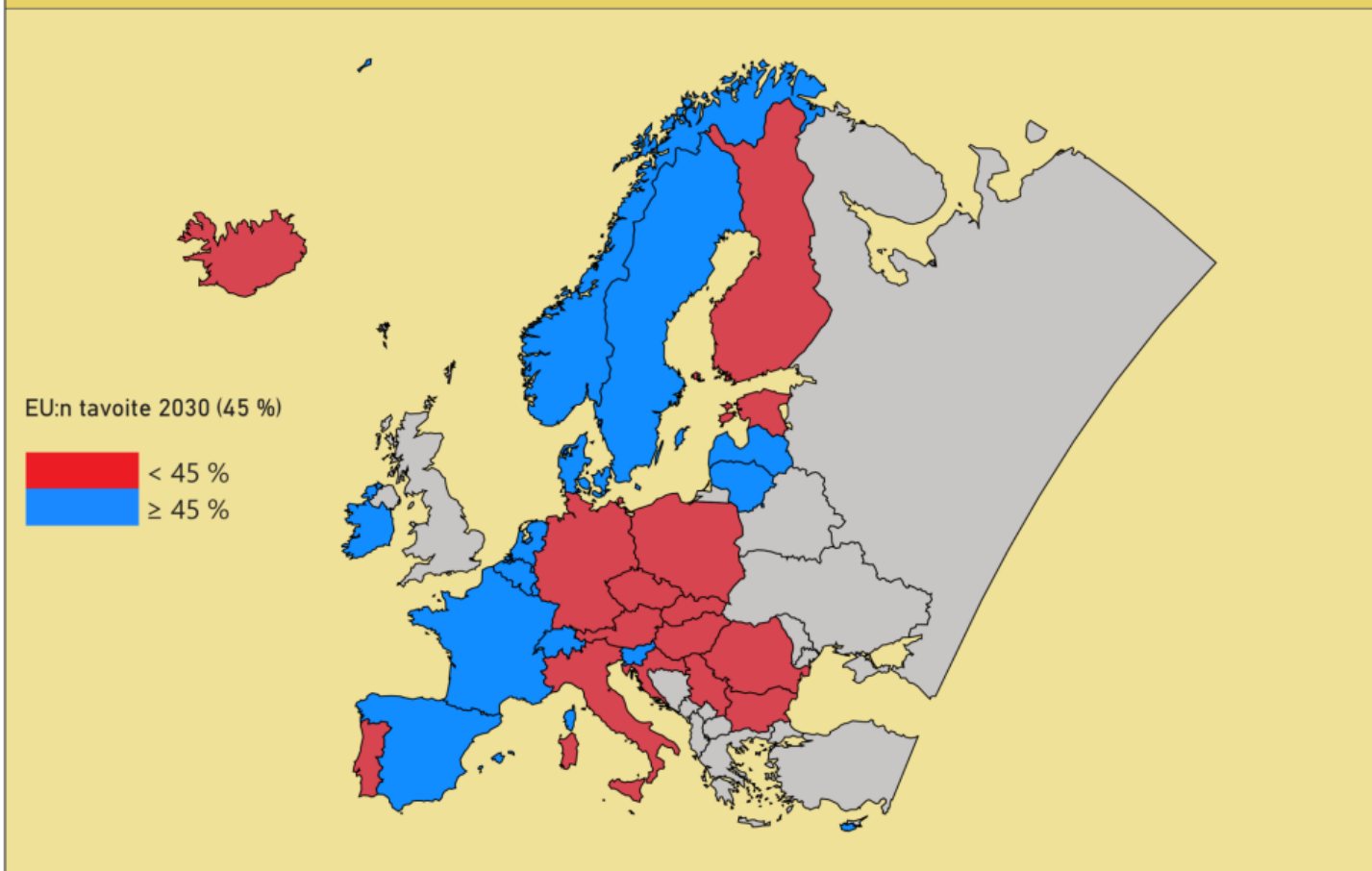

Korkeakoulutettujen osuus ikäluokasta 2022, 25-34-vuotiaat (Kannisto, Parhiala & Pullinen, 2023)

Korkeakoulutettujen osuus ikäluokasta

*Ikäluokka 25-34-vuotiaat; vuosi 2022

EU:n tavoite 2030 (45 %)

Maa	%-osuus
Irlanti	62 %
Luxemburg	61 %
Kypros	59 %
Liettua	58 %
Alankomaat	56 %
Norja	56 %
Ruotsi	52 %
Belgia	51 %
Sveitsi	51 %
Espanja	51 %
Ranska	50 %
Tanska	49 %
Slovenia	47 %
Latvia	46 %
Kreikka	45 %
Portugali	44 %
Viro	44 %
Itävalta	43 %
Malta	42 %
EU ka.	42 %
Suomi	41 %
Puola	41 %
Islanti	40 %
Slovakia	39 %
Saksa	37 %
Kroatia	36 %
Tšekki	35 %
Bulgaria	34 %
Serbia	33 %
Unkari	32 %
Italia	29 %
Romania	25 %

18

Finnish Institute for Educational Research (FIER)

Lähde: Data: Eurostat (ec.europa.eu/eurostat), OECD.stat (stats.oecd.org). Laskelmat, taulukot, kaaviot: KTL

Korkeakoulutettujen osuus ikäluokasta, 25-34-vuotiaat (Kannisto, Parhiala & Pullinen, 2023)

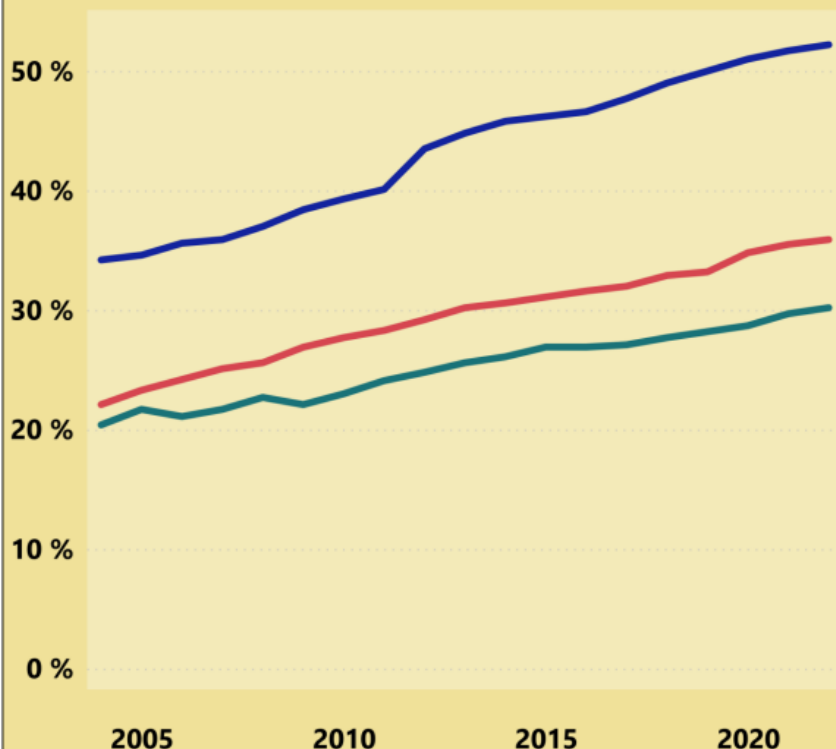

Korkeakoulutettujen osuus ikäluokasta

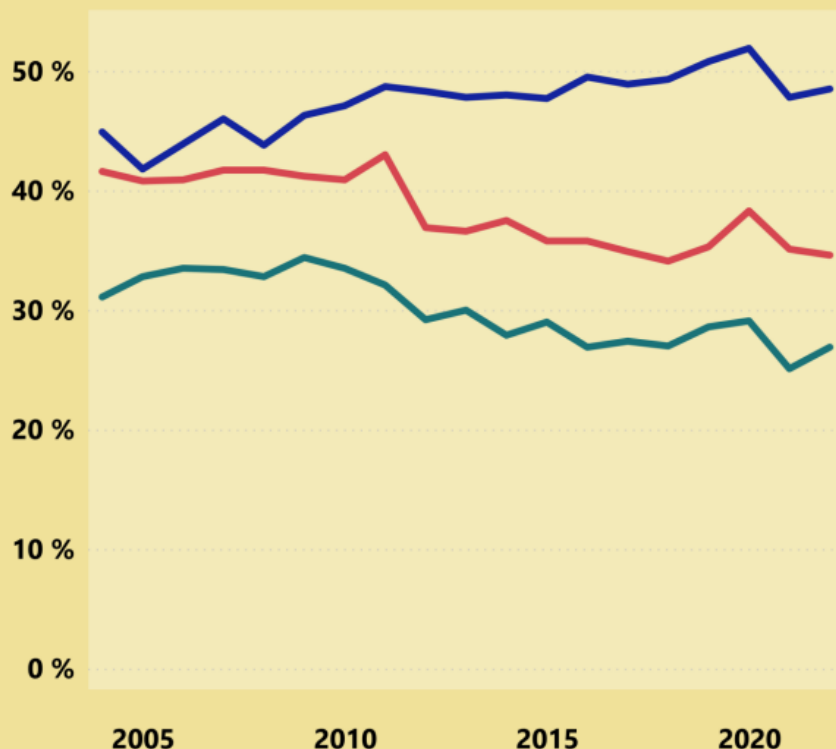
*Ikäluokka 25-34-vuotiaat; aluejaottelu

Alue ● Maaseutu ● Kaupunkialue ● Esikaupunkialue

EU ka.

Suomi

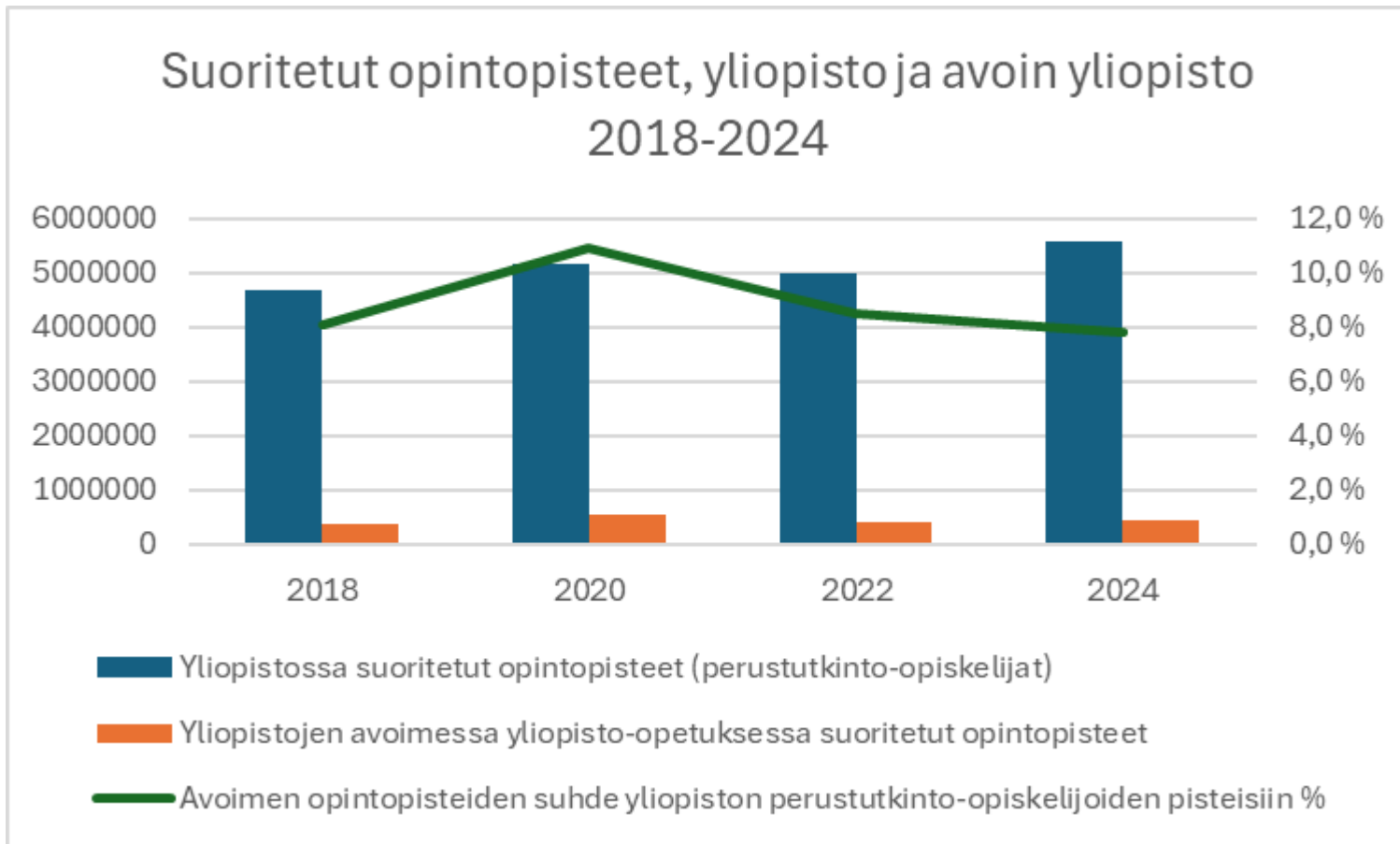

Lähde: Data: Eurostat (ec.europa.eu/eurostat), OECD.stat (stats.oecd.org). Laskelmat, taulukot, kaaviot: KTL

25

Finnish Institute for Educational Research (FIER)

Suoritetut opintopisteet, yliopisto perustutkinto-opiskelijat ja avoin yliopisto, 2018-2024 (Kannisto, Hynninen & Jaatinen, 2025)

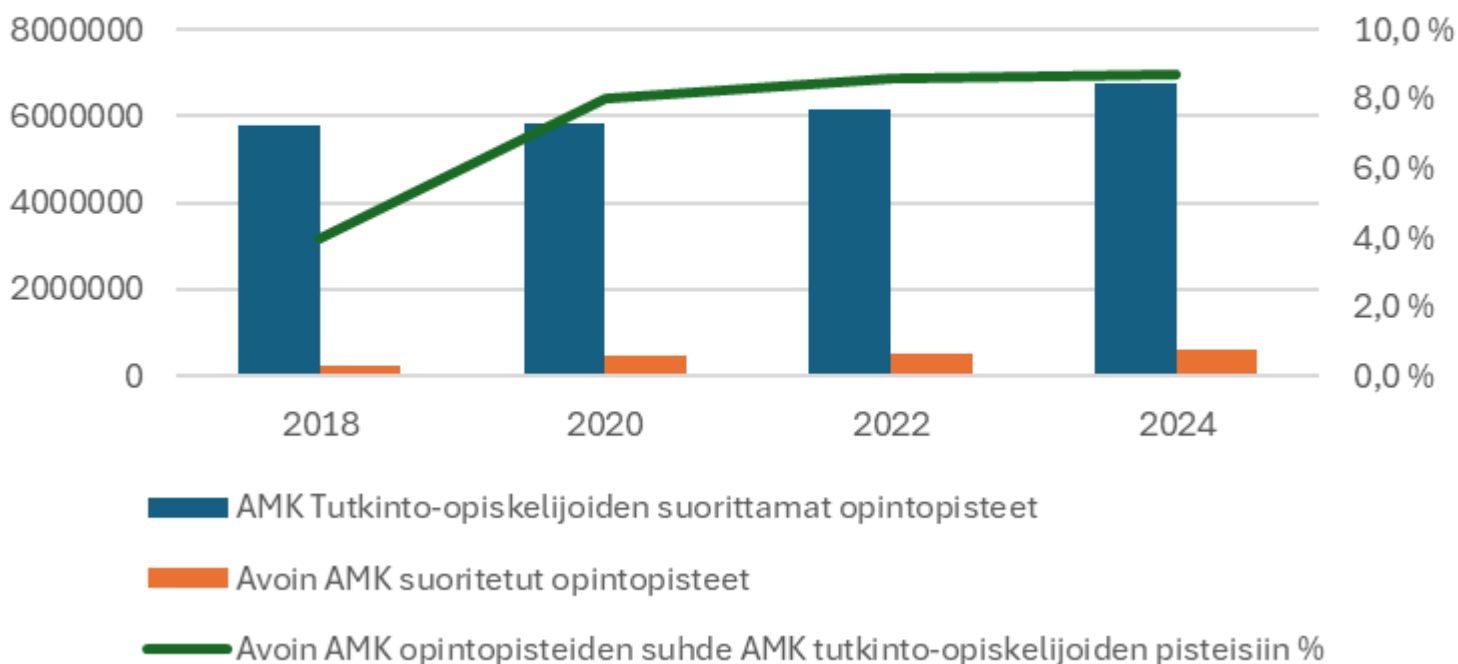
vuosi	Yliopistossa suoritetut opintopisteet (perustutkinto-opiskelijat)	Yliopistojen avoimessa yliopisto-opetuksessa suoritetut opintopisteet	Avoimen opintopisteiden suhde yliopiston perustutkinto-opiskelijoiden pisteisiin %
2018	4 669 110	378 530	8,1 %
2020	5 157 760	561 224	10,9 %
2022	4 990 937	425 564	8,5 %
2024	5 561 358	433 091	7,8 %

Suoritetut opintopisteet, AMK tutkinto-opiskelijat ja avoin AMK, 2018-2024

(Kannisto, Hynninen & Jaatinen, 2025)

Suoritetut opintopisteet, AMK ja avoin AMK
2018-2024

vuosi	AMK Tutkinto-opiskelijoiden suorittamat opintopisteet	Avoin AMK suoritetut opintopisteet	Avoin AMK opintopisteiden suhde AMK tutkinto-opiskelijoiden pisteisiin %
2018	5 797 569	231 212	4,0 %
2020	5 834 970	467 275	8,0 %
2022	6 153 983	529 932	8,6 %
2024	6 768 127	591 510	8,7 %

Tehtävä

1. Miksi kouluttautuminen kannattaa?
 2. Mitä kustannuksia koulutuksesta syntyy?
- Vastaa kysymyksiin seisten, omalla puhelimellasi/tietokoneellasi/tabletillasi
 - Vastaamaan pääset QR-koodilla TAI
 - Siirtymällä osoitteeseen menti.com ja anna koodi 32169092

Koulutus investointina (Becker, ei pvm.; Core-työryhmä, 2017; Pohjola, 2013; Spence, 1973)

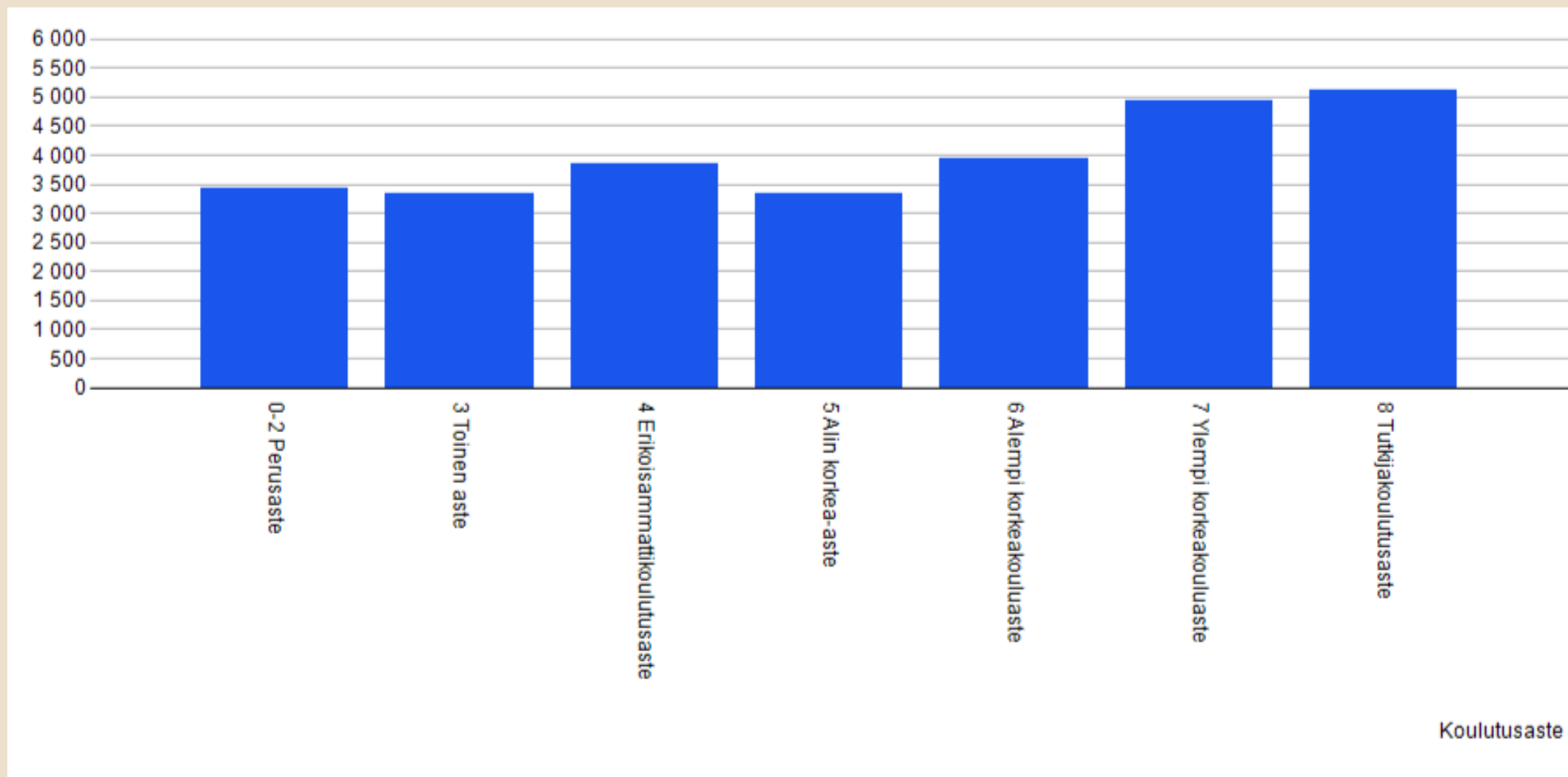
- Inhimillinen pääoma/henkinen pääoma
 - Tietoja, taitoja, terveyttä, arvoja, käyttäytymispiirteitä ja muita henkilökohtaisia ominaisuuksia, joita ei voida erottaa ihmisestä
 - Merkittävimmät investoinnit inhimilliseen pääoman ovat koulutus, työssäoppiminen sekä terveysinvestoinnit
- Koulutus investointina
 - Tuotot: Tuottavuuden kasvu, korkeampi palkka, työttömyysriskin aleneminen, talouskasvu, parantunut terveys
 - Kustannukset: Vaihtoehtoiskustannukset, aika, vaivannäkö, lukukausi- ja opintomaksut, opetusresurssit
 - Investoinnin riskit: Hankala hajauttaa tai vakuuttaa
 - Koulutuksen positiiviset ulkoisvaikutukset: edistää demokratiaa, vähentää rikollisuutta, teknologinen kehitys ja innovaatiot

Koulutus investointina

- Mika Maliranta nosti esiin puheenvuorossaan, että koulutuksen seurauksena tuottavuus kasvaa, koska
 - Työntekijät osaavat tehdä työnsä paremmin (käytössä olevalla teknologialla)
 - Työntekijät osaavat ottaa uusia teknologioita käyttöön
 - Työntekijät osaavat kehittää uusia teknologioita

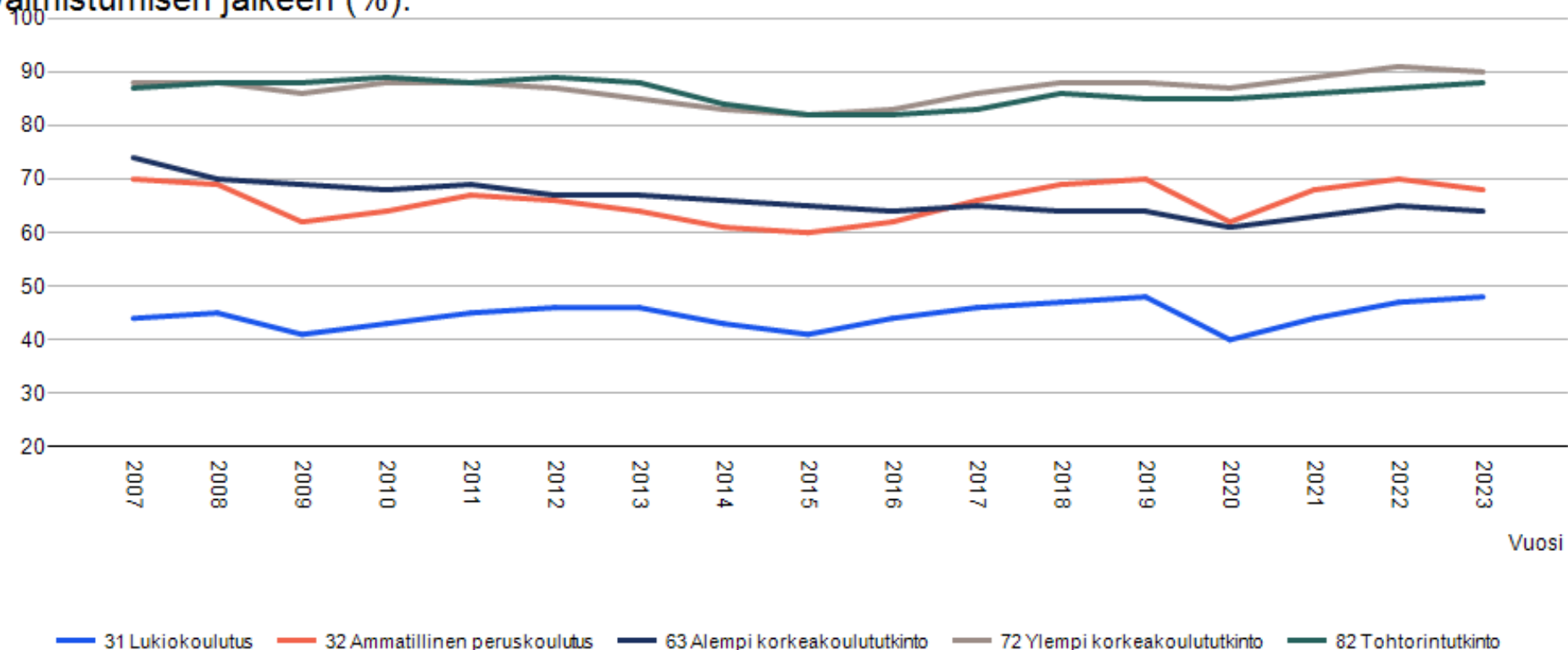
Palkkarakenne: Kokonaisansioiden keskiarvo 2023, 35-39-vuotiaat

Sijoittuminen koulutuksen jälkeen: Työlliset vuosi valmistumisen jälkeen, 2023

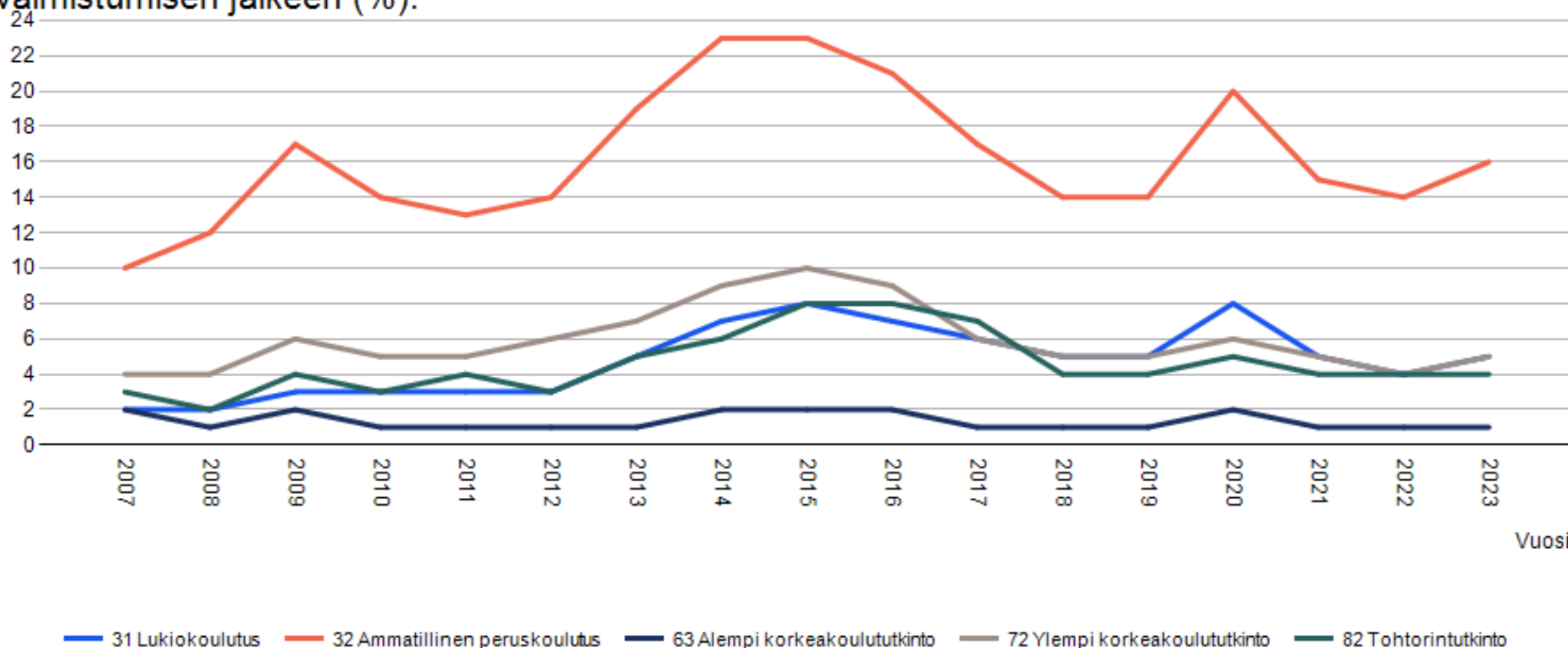
Tutkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta yhden ja kolmen vuoden kuluttua valmistumisesta muuttujina Koulutusaste ja Vuosi. Sukupuolet yhteensä, Koko maa, Työlliset yhteensä vuosi valmistumisen jälkeen (%).

Sijoittuminen koulutuksen jälkeen: Työttömät vuosi valmistumisen jälkeen, 2023

Tutkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta yhden ja kolmen vuoden kuluttua valmistumisesta muuttujina Koulutusaste ja Vuosi. Sukupuolet yhteensä, Koko maa, Työttömät vuosi valmistumisen jälkeen (%).

Inhimillistä pääomaa vai signaalointia?

Inhimillistä pääomaa vai signaointia?

- Inhimillisen pääoman teoria: Koulutus tuottaa osaamista ja osaaminen kasvattaa työntekijöiden tuottavuutta ja teknologista osaamista → ihmiset, joilla on enemmän koulutusta ovat keskimäärin tuottavampia ja saavat parempaa palkkaa
- Mitä jos koulutus ei lisääkään tuottavuutta vaan toimii ainoastaan *signaalina* henkilön tuottavuudesta/kyvykkyydestä?

Signalointiteoria (Spence, 1973)

- Koulutus toimii *signaalina* korkeammasta tuottavuudesta
 - Ihmiset ovat erilaisia kykyjensä ja taitojensa suhteen, kyvykkäämmät henkilöt ovat tuottavampia työntekijöitä
 - Kyvykkäille koulutus on halvempaa/helpompaa, ja tutkinnon suorittaminen vaatii vähemmän ponnisteluja → Kyvykkäät hakeutuvat koulutukseen, koska heille koulutuksen tuotto ylittää kustannukset (aika, vaihtoehtoiskustannus)
- Markkinoilla vallitsee epäsymmetrinen informaatio
 - Rekrytointitilanteessa vaikea havaita työntekijän tuottavuutta, kyvykkyyden arviointi epävarmuuden vallitessa
 - Työnhakija tietää kyvykkyytensä/tuottavuutensa, ja pyrkii uskottavasti viestimään siitä → hankittava koulutus
 - Koulutus toimii signaalina tuottavuudesta, ja auttaa erottamaan tuottavat henkilöt vähemmän tuottavista
 - Työnantajat havaitsevat myöhemmin palkkaamiensa työntekijöiden tuottavuuden, mikä vahvistaa uskomuksia koulutukseen liittyvistä tuottavuuseroista

Inhimillistä pääomaa vai signalointia?

- Molemmissa malleissa korkeampi tuottavuus johtaa korkeampiin palkkoihin, ja kyvykkäämmät yksilöt saattavat hankkia enemmän koulutusta
- Koulutus myös kannattaa hankkia työuran alussa, sillä silloin investoinnille kertyy tuottoja pidemmältä aikaa
- Yhteiskunnan kannalta koulutus on hukkainvestointi, mikäli kyse on vain signaloinnista

Tehtävä

Inhimillistä pääomaa vai signalointia?

- Vastaa kysymyksiin seisten, omalla puhelimellasi/tietokoneellasi/tabletillasi
 - Vastaamaan pääset QR-koodilla TAI
 - Siirtymällä osoitteeseen menti.com ja anna koodi 32169092

Tutkimustuloksia: Inhimillistä pääomaa vai signalointia? Tukea inhimillisen pääoman teorialle

- Deming (2022): Four Facts about Human Capital (kirjallisuuskatsaus)
 - Monet tutkimukset raportoivat koulutukselle tuottoja myös silloin, kun todistusta ei ole
 - Koulutuksen keskeyttäneiden välillä eroja siinä, minkä ikäisenä koulutuksen voi keskeyttää → pidempään koulussa pysyneille korkeammat ansiot
 - Työmarkkinatulemat paranivat, kun kurssi/osaamisvaatimuksia nostettiin
 - Johtopäätös: Yhdysvalloissa inhimillinen pääoma selittää ainakin 1/3 osan ansioiden vaihtelusta

Tutkimustuloksia: Inhimillistä pääomaa vai signalointia? Tukea signalointimallille

- Tyler, Murnane & Willet (2000): Estimating the labor market signaling value of the GED
 - GED (General Educational Development) testin läpäiseminen vaatii eri osavaltioissa eri määrän pisteitä → verrataan palkkoja niiden välillä, joiden GED tulos on sama/lähes sama, mutta toinen sai todistuksen ja toinen ei
 - Huom! Tarkastelu keskittyy siis heihin, jotka ovat läpäisyrajalla- ei heihin, jotka läpäisivät kirkkaasti
 - GED:in signaalivaikutus nosti vuosiansioita 10-19%
 - Myös päinvastaisia tuloksia on samankaltaisista asetelmista raportoitu (Clark & Martorell, 2014)

Tutkimustuloksia: Inhimillistä pääomaa vai signaointia? Tukea molemmille malleille

- Hämäläinen & Uusitalo (2008): Signalling or Human Capital: Evidence from the Finnish Polytechnic School Reform
 - 1992-2000 opistotason koulutuksia muutettiin ammattikorkeakoulutuksiksi nostamalla koulutuksen tasoa ja kestoja
 - Tarkastelussa kaupallisen alan ohjelmat
 - Merkittävin muutos: 2-vuotisesta merkonomi tutkinnosta 3,5 vuotta kestävä tradenomi tutkinnon ja 3 vuotta kestävä toisen asteen merkonomi tutkinnon (liiketalouden perustutkinto) kehittäminen
 - Inhimillisen pääoman teoria ennustaa tradenomeille korkeampia palkkoja merkonomien palkkojen pysyessä muuttumattomina
 - Signaointimalli ennustaa tradenomeille korkeampia palkkoja, kun taas merkonomien palkkojen tulisi laskea, kun markkinoille tulee tradenomeja
 - Tulokset
 - Tradenomeille korkeammat palkat, merkonomien palkat laskivat → tukea signaointimallille
 - Tradenomien ansiot kasvoivat enemmän kuin merkonomien laskivat, eli keskimäärin kaikkien valmistuneiden ansiot nousivat. Tämä puolestaan antaa tukea inhimillisen pääoman teorialle ja koulutuksen tuottavuusvaikutuksille.

Pohdittavaksi: Inhimillistä pääomaa vai signalointia?

(Osin hyödyntäen Cowen & Tabarrok, 2016)

- Inhimillisen pääoman teoria
 - Pohdi omaa koulutustaustaasi, oletko tuottavampi ennen vai jälkeen koulutuksen?
 - Koulutus ei ole vain tiedon omaksumista vaan myös mm. kriittisen ajattelun ja sosiaalisten taitojen kehittämistä
 - Haluatko mennä lääkärille, jolla on todistus, muttei koulutusta? Kukaan ei osaa ilman koulutusta tehdä leikkauksia.
- Signalointi
 - Voisiko merkitys olla suurempi ensimmäistä työtä etsiessä?
 - Erot alojen välillä: On olemassa työtehtäviä ja virkoja, joita ei voi ilman tutkintoa saada: Mikä tahansa määrä inhimillistä pääomaa ei riitä, jos sinulla ei ole työhön vaadittavaa tutkintoa
 - Ottaisitko mieluummin tutkintotodistuksen vai opit?
 - Miten signaalin merkitys muuttuu, kun koulutustaso yhteiskunnassa kasvaa?

Avoin korkeakoulutus – inhimillistä pääomaa vai signalointia?

Avoin korkeakoulutus – inhimillistä pääomaa vai signaalia?

- Inhimillisen pääoman teoriaan mukaan koulutus mm. lisää osaamista ja tuottavuutta, kasvattaa ansioita, edistää terveyttä ja talouskasvua, ja alentaa työttömyysriskiä
- Avoin korkeakoulutus kerryttää inhimillistä pääomaa
 - Tarjoaa kaikille mahdollisuuden opiskella, kiinnittyä opintoihin, ja päästä tutkinto-opiskelijaksi
 - Täydennys- tai lisäkoulutus, oman osaamisen kehittäminen
- Signaalivaikutus
 - Avoimesta korkeakoulusta ei ole voinut saada tutkintoa
 - Opintokokonaisuuksien signaalivaikutus? Pätevöitymisopinnot
 - Väylien kautta on kuitenkin ollut mahdollista päästä tutkinto-opiskelijaksi

Avoimeen korkeakouluopetukseen kohdistuvia muutoksia

Avoimeen korkeakouluun kohdistuu nyt suuria odotuksia

Pääkirjoitus | Avoimeen korkeakouluun aletaan tänä syksynä valmistella maksullisia korkeakoulututkintoja, nuorten opintoseteliä ja työttömien täydennyskoulutusta.

Kuuntele juttu

Helsingin Sanomat

27.9. 2:00

Lähde: [HS / Pääkirjoitus 27.9.2025](#)

Hallitus haluaa tuoda maksulliset korkeakoulututkinnot Suomeen

Hallitus päätti kehysriihessään mahdollistaa korkea-koulututkinnon suorittamisen maksullisesti avoimessa korkeakoulussa.

Hallitus haluaa lisäksi vapauttaa avoimen korkeakoulutuksen maksusääntelyä. Kuvituskuva.
Kuva: Juha-Petri Koponen / Yle

ROOSA TUOVINEN

25.4. 19:50

YKSI hallituksen puoliväliriihessä päättämistä toimista on maksullisen avoimen väylän korkeakoulutuksen laajentaminen. Jatkossa avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa olisi mahdollista suorittaa kokonainen korkeakoulututkinto.

Samalla hallitus vapauttaa maksullisen korkeakoulutuksen hintasääntelyä siten, että avoimen koulutuksen kuluja voidaan kattaa paremmin.

KUVA: TIMO MARTTILA

Lisäksi hallitus haluaa tarjota ilman opiskelupaikkaa jääneille 30 opintopisteen opintosetelin avoimiin opintoihin.

Pohdintoja tutkinnon myöntämisoikeuteen liittyen

- Tutkinnon myöntämisoikeus muuttaa avoimen korkeakoulutuksen signalointivaikutusta
 - Eroaisiko avoimessa korkeakoulutuksessa tehty tutkinto tiedekuntien puolella tehtyjen tutkintojen signalointivaikutuksesta?
- Avoimella korkeakoulutuksella on tehtäviä, kuten sivistyksellisen ja koulutuksen tasa-arvon edistäminen, koulutusmahdollisuuksien avaaminen eri ikäisille ja taustaisille opiskelijoille (Haltia & Lahtomaa, 2025) – tukeeko tutkinnon myöntämisoikeus näiden tehtävien toteutumista?
- Nostaako avoimen korkeakoulutuksen tutkinnon myöntämismahdollisuus korkeakoulutettujen määrää kohti OKM:n tavoitetta?
- Ulkoisvaikutusten takia on perusteltua, että koulutus on hyvin tuettua. Maksullisuus perustellumpaa toisen korkeakoulututkinnon kohdalla?
 - 30 opintopisteen seteli toisen asteen suorittaneille, ilman korkeakoulututkintoa jääneille

Yhteenveto Keskustelua ja kysymyksiä

Nouskaa seisomaan ja keskustelkaa vierustoverin kanssa luennon sisällöstä

1. Valitkaa yksi asia, mikä jäi esityksestä erityisesti mieleen/Mitä opit tänään?
2. Mitä haluaisit kysyä esityksestä?

Vastaukset kirjataan flingaan:
<https://flinga.fi/s/F5DM9JC>

- Inhimillisen pääoman teoria: Koulutus voidaan nähdä investointina inhimilliseen pääomaan
 - Tuottoja mm. tuottavuuden kasvu, korkeampi palkka, pienentynyt työttömyysriski, talouskasvu ja parantunut terveys
 - Kustannuksia mm. Vaihtoehtoiskustannukset, aika, vaivannäkö, lukukausi- ja opintomaksut, opetusresurssit
- Signaalointiteoria: Koulutus toimii *signaalina* korkeammasta tuottavuudesta
 - Ihmiset ovat erilaisia kykyjensä ja taitojensa suhteen, kyvykkäämmät henkilöt ovat tuottavampia työntekijöitä
 - Kyvykkäille koulutus on halvempaa/helpompaa, ja tutkinnon suorittaminen vaatii vähemmän ponnisteluja → Kyvykkäät hakeutuvat koulutukseen, koska heille koulutuksen tuotto ylittää kustannukset (aika, vaihtoehtoiskustannus)
- Tutkimustuloksista on löydettävissä tukea molemmille malleille
- Avoin korkeakoulutus lisää inhimillistä pääomaa, tutkinnon myöntämisoikeus muuttaa myös signaalointivaikutusta

Kiitos!

- Yhteystiedot
- Susanne Syrén susanne.m.syren@jyu.fi
- Lauri Rajala lauri.p.rajala@jyu.fi

- Becker, G. S. (ei pvm.). *Human Capital*. Haettu 30.9.2025 osoitteesta <https://www.econlib.org/library/Enc/HumanCapital.html>
- CORE-työryhmä. (2017). *Talous*. <https://www.core-econ.org/project/core-talous/>
- Cowen, T., & Tabarrok, A. (toimittajat). (2016). Education Signaling Or Skill Building[audio podcast - jakso]. *Econ Duel*. Marginal Revolution University. <https://podbay.fm/p/econ-duel-audio/e/1481566614>
- Deming, D. J. (2022). Four Facts about Human Capital. *Journal of Economic Perspectives*, 36(3), 75-102.
- Helsingin Sanomat. (27.9.2025). Pääkirjoitus: Avoimeen korkeakouluun kohdistuu nyt suuria odotuksia. Haettu 6.10.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011475126.html>
- Huttunen, J. (24.4.2025). Hallitus esittää historiallista uudistusta – opiskelijoilta murska-arvio. *Ilta-Sanomat*. Haettu 30.9.02025 osoitteesta <https://www.is.fi/politiikka/art-2000011190739.html>
- Hämäläinen, U., & Uusitalo, R. (2008). Signalling or human capital: Evidence from the Finnish polytechnic school reform. *Scandinavian Journal of Economics*, 110(4), 755–775. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9442.2008.00560.x>

Lähteet

- Kannisto, E., Parhiala, J., & Pullinen, H. (2023). Suomen korkeakoulut 2023 raportti. Haettu 30.9.2025 osoitteesta https://peda.net/p/Korkeakoulututkimus/kr/kv/kv/suomen-korkeakoulut-2023-raportti-ktl.pdf2:file/download/0a5f47e5e8c8f07e4ac2f0fc82558f0fbd6f1025/SUOMEN_KORKEAKOULUT_2023_RAPORTTI_KTL.pdf
- Kannisto, E., Hynninen, A., & Jaatinen, J. (2025). Suomen korkeakoulut 2025 raportti. Haettu 3.10.2025 osoitteesta <https://peda.net/p/Korkeakoulututkimus/kr/kv/kv/suomen-korkeakoulut-2025-vuosiraportti.pdf:file/download/2ac20ea0360226418888680acaa7bac2a2a77a70/Suomen%20korkeakoulut%202025%20vuosiraportti.pdf>
- Lahtomaa, M., & Haltia, N. (2025). Koulutusorganisaatio ja markkinatoimija – johdossa toimivien näkökulmia avoimesta yliopistosta. *Tiedepolitiikka*, 2, 6-17.
- Pohjola, M. (2013). *Taloustieteen oppikirja*. Sanoma Pro Oy.
- Spence, M. (1973). Job Market Signaling. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(3), 355-374.
- Tuovinen, R. (25.4.2025). Hallitus haluaa tuoda maksulliset korkeakoulututkinnot Suomeen. Yle Uutiset. Haettu 30.9.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20158103>
- Tyler, J. H., Murnane R. J., & Willet, J. B. (2000). Estimating the labor market signaling value of the GED. *The Quarterly Journal of Economics*, 431-468.